

Ja, jeg representerer Utdanningsforbundet, arbeider i avdeling for internasjonalt arbeid der. Og jeg tillater meg å presentere oss kort, siden vi jobber med andre partnere enn mange av dere andre: Utdanningsforbundet har en portefølje understøttet av Norad med ca 6 millioner kroner hvert år. Vi som fagforening støtter i all hovedsak fagforeningskolleger og deres organisasjoner i flere land i Latin-Amerika, Afrika, Asia, Europa og i palestinske områder. Med andre ord lærerorganisasjoner med utfordringer med hensyn til å bli vurdert som en aktør innenfor det utdanningspolitiske feltet i sine hjemland, men også med utfordringer i forhold til retten til å organisere seg. Dessverre er det slik at vi med jevne mellomrom får kjennskap til at tillitsvalgte i lærerorganisasjoner blir utsatt for vold, tortur og fengsling, nettopp fordi de er organisert og kanskje også fordi de er lærere.

Når undertegnede har blitt utfordret til å kommentere det statssekretæren har sagt om utdanning og statsbudsjettet i dag, så er det også fordi Utdanningsforbundet er en del av et lobbynettverk med Redd Barna, Plan Norge, Skolenes landsforbund, UNICEF Norge, den norske UNESCO-kommisjonen, SOS Barnebyer, Elevorganisasjonen og Voksenopplæringsforbundet. Vi opplever oss som en slags vaktbikkje for den til enhver tid sittende regjering når det gjelder bistandsmidler til utdanning. Den norske koalisjonen av Global Campaign for Education eller GCE, er nettopp det, en del av et større nettverk som lobber de store multilaterale organisasjonene i tillegg til de nasjonale myndighetene. GCE ble startet i forbindelse med Dakar-konferansen i 2000, i Norge har vi eksistert i 4-5 år.

Det er viktig for alle her å være klar over at når GCE Norge uttaler seg så er det ikke for å forsvare den Norad-støtten vi får til utdanning som enkeltorganisasjoner. Det vi er opptatt av er Norge som bidragsyter i det multilaterale systemet og den troverdighet staten Norge kan ha når det gjelder utdanningsbistand. Det som har skjedd i årets budsjett er at Soria Moria – erklæringen er blitt fulgt opp; Mer til FN mindre til Verdensbanken. Utdanningsforbundet er i hvertfall ikke uenig i en slik prioritering, men det triste er at kuttet i VB-bevilgningen gikk på utdanning. Vi ser at dette kan ha vært og er et flokete dilemma. Like fullt svært uheldig og vi vil tro det kan bidra til noe forvirring ute i verden. Vi, utdanningsopptatte organisasjoner, lurer på om dette kan ha vært smart? I så fall hvor ha dere da plassert de 135 millionene som dere reduserte VB-budsjettet med? Kan de brukes på utdanning der?

GCE Norge skrev et innlegg om statsbudsjettet som tydeligvis må ha lidd en kummerlig skjebne for verken i Dagsavisen eller i Bistandaktuelt har vi kunne se noe svar. Men kun det beste er godt nok; Anne Stenhammer har funnet veien hit for å snakke med oss om nettopp det vi har på hjertet.

La meg derfor åpne sånn:

Vi vil løfte fram de sosiale og økonomiske gevinstene som kan oppnås med større likhet.

1. Et likeverdig samfunn tar vare på kunnskapen. Når alle barn – jenter og gutter, fattige og velstående – får anledning til å gå på skole, oppmuntres talentet. Alle får mulighet til å delta i samfunnslivet og ta styringen over sitt eget liv. En befolkning med skolegang og yrkeskvalifikasjoner å vise til er dessuten lønnsom for veksten.

2. Likeverdig fordeling gir økt nyskaping. Når flere blir økonomisk i stand til det, blir det også etablert flere bedrifter. Likere tilgang til utdanning, banklån og forsikringer gir høyere vekst og raskere fattigdomsreduksjon. Trygge mennesker tør å satse.

3. Et likeverdig samfunn genererer politisk deltakelse. I samfunn der ressursene er mer likelig fordelt, vil også innflytelsen på offentlige beslutninger være jevnere fordelt. Flere deltar i den politiske beslutningsprosessen. Dette fører i sin tur til en styrking av de økonomiske og politiske institusjonene. Økt sikkerhet for eiendomsretten, forbedret lovgivning og mindre korrupsjon gir i sin tur høyere vekst.

4. Et likeverdig samfunn skaper forutsetninger for fred. Når ulikheten i et samfunn er så stor at det synes nærmest umulig å gjøre noe med den, oppstår avmakt og frustrasjon. Dette kan skape grobunn for konflikter. Når et menneske ikke har makt til å endre sine livsvilkår eller å påvirke samfunnsutviklingen, øker risikoen for at det tyr til vold for å forbedre situasjonen.

Dette kunne godt GCE-gruppa ha sagt, men det har vi ikke. Dette er et sitat fra en kronikk i Bergens tidende for ett år siden. Både finansministeren og bistandsministeren sammen med de svenske tilsvarende stod bak denne. Og de la vekt på sin gjennomslagskraft overfor andre land:

Bistanden skal være sjenerøs, men må brukes på en måte som reduserer fattigdommen og skaper utvikling og vekst. Med et slikt samarbeid, og hvis flere rike land slutter seg til Norge og Sverige som store bistandsyttere, er det gode muligheter for å nå tusenårsmålene

Gjennom en slik innsats ønsker vi også å signalisere at ALLE tusenårsmålene kan nås, hvis den nødvendige politiske vilje er til stede

Og det er nettopp den politiske viljen vi etterspør, for gjennomslagskraften har vi inntrykk av at er der. Regjeringen må aldri unnlate å bruke den, ei heller på utdanning!

GCE Norge har opplevd å bli tatt skikkelig på alvor av statssekretæren og myndighetene bak henne. I fjor på denne tiden fikk vi anledning til å møte Anne

Stenhammer og statssekretæren i Kunnskapsdepartementet. Etter den tid har vi møtt hverandre flere ganger og hatt svært positive opplevelser av departementets engasjement for utdanning. Vi var derfor veldig spente da regjeringens første statsbudsjett ble lagt fram i høst. Men vi leste og vi leste og vi fant svært sjelden noen ord om utdanning. Det syns vi var rart. Da vi også kikket tilbake i tidligere regjeringers bistandsbudsjetter opplevde vi at utdanning ble viet mye plass, selv under Finansdepartementets oppsummering av alle departementenes arbeid. For budsjettåret 2007 var det ikke slik.

Vi ble nødt til å vurdere nøye tidligere utsagn fra politiske myndigheter og i den bistandspolitiske redegjørelsen for Stortinget i mai 2006 fant vi for første gang omtalt de fire pilarene for bistandssatsingen til den rød-grønne regjeringen. Allerede på dette tidspunkt ble utdanning kun omtalt som noe selvfølgelig i en oppramsing, men ikke betydningsfylt nok til å få særlig mer omtale enn dette:

"Og selvsagt - selv om vi definerer fire hovedområder, skal vi også gjøre en innsats på andre områder. Eksempler her er forskning og utdanning, landbruk og fiske."

Dette forundret oss. Og når det i samme redegjørelse også sies følgende, kan vi ikke unngå å bli usikre, sitat:

(Bistandspolitisk redegjørelse i mai 06):

Jeg (dvs. Solheim) har definert fire områder der Norge er blant de beste i verden – eller kan bli det: Energi, fred og forsoning, kvinne- og likestillingsspørsmål og miljø. Dette er områder der vi kan mye, der andre land har tro på vår kunnskap. Her bør vi intensivere innsatsen. En del andre områder kan vi trygt overlate til andre.

I GCE-sammenheng vurderes Norge til å være blant de aller beste bistandsland når det gjelder utdanning, ikke bare relativt sett i kroner og øre, men i forhold til de krav man setter til lik rett til utdanning og kvalitet i utdanning og ikke mindre viktig; ansvarliggjøringen av myndighetene i mottakerlandene. Norge er til å stole på og har sterk legitimitet i de internasjonale foraene. Vi håper ikke utdanning er blant de områder som bistandsministeren sa vi "trygt kunne overlate til andre".

Vi, GCE-gruppa, prøvde derfor å trøste oss med at manglende narrativ tekst om utdanning i statsbudsjettet ikke nødvendigvis behøvde å bety noe for hvor mye penger man bruker på dette, men det ville jo være rart om man unngikk og skrive om noe man syns var viktig? Nå vet vi at den sittende regjeringen har

valgt seg ut andre områder enn utdanning for sitt utenrikspolitiske og bistandspolitiske virke. De fire pilarene og de to satsingsområdene ble derfor behørig omtalt i statsbudsjettet. Så en viss sammenheng mellom ord og tall må det nok være.

Men likevel våger vi oss fram på: Områdene, som regjeringen har valgt seg for særlig innsats er svært kompetansekrevende, og hvordan mener man at samfunn med stor analfabetisme skal kunne makte å følge opp de områdene norske myndigheter ønske å satse på? Hvordan få til bærekraftig utvikling på disse områdene uten at den jevne befolkning har et kompetansenivå som det går an å bygge videre på? Det er vel ikke meningen at landene skal bli avhengig av norsk kunnskap og kompetanse?

Vi håper ikke det!

Vårt neste halmstrå fra den samme redegjørelsen ble derfor den bebudede Handlingsplanen for kvinners rettigheter og likestilling i utviklingsarbeidet. Den er ute til høring nå. I denne måtte da utdanning få en plass som et såkalt cross cutting issue, tenkte vi. Og den åpner så fint:

Regjeringen vil være en sterk og synlig aktør for å fremme kvinners rettigheter og likestilling som et selvstendig mål og som en integrert dimensjon i alt utviklingsarbeid. Innsatsen skal rettes mot tiltak som faktisk bidrar til å endre jenters og kvinners liv i positiv retning.

Nå kommer "utdanning" tenkte vi, men nei ikke helt:

"..som kvinners og jenters rett til å bestemme over egen kropp, legalisering av abort, og homofile og lesbisk rettigheter."

"Det er viktig for at vi skal lykkes med å bekjempe fattigdommen, at vi erkjenner at fattigdom rammer kvinner og menn, jenter og gutter forskjellig. På verdensbasis utgjør kvinner de fattigste av de fattige. Kvinners fattigdom og underordnede stilling i samfunnet og i familien rammer dessuten barna direkte, fordi omsorg for barn, syke og eldre som oftest er kvinners ansvar. Manglende anerkjennelse av kvinners faktiske rolle og potensial som økonomiske aktører utgjør en brems for økonomisk utvikling"

Ja, men hvor er utdanning i dette bildet?

Videre sies det at norsk utviklingspolitikk er rettighetsbasert og at konvensjonene ligger til grunn for arbeidet. Hvordan går det da an å manøvrere seg utenom utdanning?

Det vises riktignok til handlingsplanen fra Beijing i 1995, hvor utdanning og opplæring for kvinner var et av satsingsområdene. Og det sies videre at *Det er et mål at Norge gjennom utviklingssamarbeidet skal bidra til omfordeling av makt og ressurser mellom menn og kvinner og øke forståelsen for at likestilling gagnar hele samfunnet.*

Og i 2006 i FN's økonomiske og sosiale råd ECOSOC sa Stoltenberg:

"My main message today, however, is that the greatest gains countries can achieve, economically as well as politically, come with empowering women, ensuring equal opportunity, health care, and increasing the ratio of women's active participation in working life."

Men alt dette uten utdanning?

Under 1.1 i handlingsplanen sies det riktig nok at utdanningsstøtten til kvinner skal opprettholdes, men det er likevel andre sider ved likestillingsrettighetene som får omtale og som det tydeligvis skal brukes ressurser til å skolere på, ikke minst innen egen bistands- og utenriksforvaltning. På sidene 13. og 14 i utkastet fins en uthevet ramme med overskrift kjønnsperspektiv på satsingsområdene i utviklingssamarbeidet. Under

Miljø og bærekraftig utvikling nevnes ikke utdanning

Under olje og energi nevnes heller ikke utdanning, men at Norge skal bidra til en rettferdig fordeling av utkomme ved dette

Under fredsbygging, menneskerettigheter og humanitærbistand nevnes endelig utdanning, men bare slik:

Kjønnspektivet er også relevant for korrupsjonsbekjempelse, for eksempel med hensyn på å avskaffe bestikkelser for å få tilgang på basale tjenester innen helse, utdanning, politi og rettsvesen.

Årlig skal likestillingsplanen følges opp av evalueringer. Det skal bli interessant å se om man lykkes uten tilbørlig fokus på utdanning og opplæring.

Vi stopper der, men vil stille følgende spørsmål i tillegg til de som allerede er stilt:

1. Hvilken status har "3 milliarder grunner" og "utdanning- jobb nr 1"?
2. Vi mener at utdanning må være et Cross cutting issue i utviklingsarbeidet. Vi vet at til tross for at vi ser litt penere tall når det gjelder barn som ikke får skolegang, så kommer mange ut etter flere år på skolebenken uten den nødvendig kunnskapen som grunnlag for videre skolegang. Vi lever i en

globalisert verden, det gjør også afrikanske barn, nepalske barn, afganske barn etc. Det er faktisk ikke nok å kunne lese og skrive. Hvordan vil norske myndigheter holde trykket slik at det er mulig å få til en endring, som faktisk snur utviklingen?

3. Tallet på voksne analfabeter reduseres ikke nevneverdig. Med den dårlige kvaliteten vi vet det er i mange skoler i sør, vil det ikke være underlig om tallet faktisk vil stige framover. Da vil dette også gå ut over kvinner, som er en prioritert målgruppe for norske bistandsmyndigheter. Hvilke internasjonale grep vil regjeringen ta i forhold til dette?

Vi synes det er flott, i hvert fall i Utdanningsforbundet, når Solheim sier i et debattinnlegg i Aftenposten 20.12.06:

I Norge har utviklingssamarbeidet i for stor grad vært sett på som veldedighet og i for liten grad vært gjenstand for reell politisk debatt. Slik vi ser det, har dette vært uheldig. Bistand og utvikling er politikk – og politikk utformes ikke i et vakuum. Skal vi lykkes i å opprettholde god folkelig forankring av utviklingssamarbeidet, må vi legge til rette for bredt engasjement og åpen debatt. Bistand er viktig for verdens fattige, bistanden produserer gode resultater. Gjentatte evalueringer har pekt på at norsk bistand er blant de beste i klassen.

Vi takker for invitasjonen til debatt og vi vil underskrive på at Norge er blant de beste i klassen. Det er slettes ikke skryt. Men årene går så veldig fort mot 2015 og det er så mye ugjort for å bringe Tusenårsmålene i havn. Selv om den norske regjeringen er best, så holder det ikke, hvis ikke dere får overbevist mange andre om at veien til avskaffelse av fattigdom går gjennom demokratiutvikling, fredelig sameksistens, miljøvern og bærekraftig ressursutnyttning. For å få dette til kreves utdanning, særlig utdanning av jenter og kvinner. Stå på!